Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan yksiköt

VAMMAISPALVELULAIN MUKAINEN ASUMISEN TUKI, LAPSEN ASUMISEN TUKI JA ESTEETTÖMÄN ASUMISEN TUKI

Voimassa	5.11.2026 – 4.11.2036
Korvaa	Pysyväisohjeen: Vammaispalvelulain 9 §:n tarkoittamat asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet 4.4.4, 11.12.2008
Luokka	Ydintoiminnot
Asiasanat	Asumisen tuki, esteettömän asumisen tuki, asunnon muutostyöt, asuntoon kuuluvat välineet ja tekniset ratkaisut, vammaiset henkilöt
Diaarinumero	HEL 2025-019439
Säädökset	Vammaispalvelulaki (675/2023); sosiaalihuoltolaki (1301/2014); lastensuojelulaki (417/2007); terveydenhuoltolaki (1326/2010); laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992); varhaiskasvatuslaki (540/2018); perusopetuslaki (628/1998) ja oppivelvollisuuslaki (1214/2020)

SISÄLLYS

1 YLEISTÄ....2
2 ASUMISEN TUKI....3
3 LAPSEN ASUMISEN TUKI....4
3.1 Lapsen mielipiteen selvittäminen päätettäessä lapsen asumisen tuesta kodin ulkopuolella....5
3.2 Lapsen sivistykselliset oikeudet lapsen asuessa kodin ulkopuolella....5
4 ESTEETTÖMÄN ASUMISEN TUKI....6
4.1 Asunnon muutostyöt....7
4.2 Esteiden poistaminen asunnon välittömästä läheisyydestä....7
4.3 Esteettömän asumisen mahdollistavat välineet ja muut tekniset ratkaisut....8
4.3.1 Esteettömän asumisen mahdollistaman välineen tai muu teknisen ratkaisun kohtuullisen hinnan määrittely....8
4.3.2 Korvauksen ulkopuolelle jäävät lääkinnällisenä kuntoutuksena myönnettävät välineet, koneet ja laitteet....9
4.3.3 Muut korvaustahot....9
4.4 Esteettömän asumisen suunnittelu....9
5 Esteettömän asumisen tuen toteuttaminen....9
5.1 Tarpeen arviointi ja päätöksenteko....10
LIITE 1....12

1 YLEISTÄ

Pysyväisohje käsittelee vammaispalvelulain (675/2023) mukaista asumisen tukea, lapsen asumisen tukea sekä esteettömän asumisen tukea. Pysyväisohje on uusi.

Pysyväisohje on tehty vastaamaan 1.1.2025 voimaantullutta vammaispalvelulakia. Pysyväisohje Vammaispalvelulain soveltaminen sosiaalityössä PYSY155 liittyy kaikkiin vammaispalveluissa sovellettaviin vammaispalvelulakia käsitteleviin pysyväisohjeisiin. Siinä on kuvattu muun muassa vammaispalvelulain tarkoitus, lain soveltamisala, suhde muuhun lainsäädäntöön, vammaisen henkilön määritelmä, palvelutarpeen arviointi sekä asiakassuunnitelma.

Pysyväisohjeen liitteenä on kumottu pysyväisohje Vammaispalvelulain 9 §:n tarkoittamat asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet, PYSY 4.4.4, 11.12.2008, joka koskee ennen 1.1.2025 voimassa ollutta vammaispalvelulakia (380/1987). Liitteen ohjeita kuitenkin noudatetaan tilanteissa, joissa vammaispalveluhakemus on tullut vireille ennen 1.1.2025. Myös ennen 1.1.2025 vireille tulleet muutoksenhakuasiat käsitellään noudattaen vanhoja säännöksiä ja soveltamisohjeita. Jos vammaispalveluhakemus on tullut vireille ennen 1.1.2025, käsitellään myös hakemukseen annettua päätöstä koskeva muutoksenhakuasia vanhan lain ja soveltamisohjeen mukaisesti, vaikka muutoksenhakuasia olisi tullut vireille 1.1.2025 tai sen jälkeen.

2 ASUMISEN TUKI

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada asumisen tukea, jos hän tarvitsee apua tai tukea voidakseen hoitaa päivittäiset toimensa (vammaispalvelulaki 675/2023, jatkossa VPL, 18 § 1 momentti). Vammaiselle henkilölle on järjestettävä asumisen tukea silloin, kun vammaisen henkilön itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen sitä välttämättä edellyttää (VPL 6 § 2 momentti).

Asumisen tuen tarkoitus on, että vammainen henkilö voi asua mahdollisimman itsenäisesti silloinkin, kun hän tarvitsee apua tai tukea asumisessa. Asumisen tuki sisältää tarvittavan avun ja tuen päivittäisissä toimissa, vuorovaikutuksessa ja osallisuudessa sekä niissä itsehoitoa vastaavissa toimenpiteissä, jotka liittyvät terveyden ylläpitoon ja pitkäaikaisen sairauden ohjeiden mukaiseen hoitoon. (VPL 18 § 2 momentti.)

Asumisen tuki voidaan järjestää yksittäiseen asuntoon tai ryhmämuotoisesti toteutettuun asumiseen (VPL 18 § 4 momentti). Asumisen tukea voidaan järjestää myös perhehoitona. Asumisen tukea on vammaispalvelulain mukaisesti järjestettävä vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukainen määrä ensisijaisesti vammaisen henkilön toivomalla toteuttamistavalla. Asumisen tuki on toteutettava siten, että vammaisen henkilön itsemääräämisoikeus, osallisuus ja yksityisyys toteutuvat. (VPL 18 § 4 momentti.) Asumismuodosta riippumatta asumisen tuki tulee järjestää vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

Tarvittavan asumisen tuen sisällöstä, määrästä ja toteutustavasta päätettäessä on otettava huomioon vammaisen henkilön asiakassuunnitelmaan kirjattu yksilöllinen tuen tarve ja toivomukset sekä asumisen tuen merkitys vammaisen henkilön itsenäiselle elämälle. Asumisen tuen sisältö, määrä ja toteuttamistapa on kirjattava päätökseen. (VPL 18 § 5 momentti.) Päätös tehdään vammaispalvelulain mukaisena asumisen tukena. Sitä voidaan toteuttaa kotiin järjestettävinä palveluina, perhehoitona, tuettuna asumisena, yhteisöllisenä asumisena ja ympärivuorokautisena palveluasumisena yleisten palvelujen ensisijaisuus huomioiden. Perhehoidosta tehdään erillinen päätös.

Asumisen tukeen on liitettävä tarvittaessa terveydenhuoltolain (1326/2010) perusteella kotiin järjestettäviä terveydenhuollon palveluita taikka sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai muiden lakien perusteella järjestettäviä palveluita siten, että ne muodostavat henkilön

yksilöllisten tarpeiden mukaisen palvelukokonaisuuden (VPL 18 § 3 momentti). Vammaisen henkilön terveydenhuollon palvelut järjestetään terveydenhuoltolain mukaisesti. Asumisen tukea toteuttavissa yksiköissä on kuitenkin huolehdittava siitä, että asiakkailla on mahdollisuus saada ne terveydenhuollon ja lääkinnällisen kuntoutuksen palvelut, joita he tarvitsevat. (Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi, HE 191/2022, jatkossa HE 191/2022, s. 203).

Asiakasmaksulain 4 ja 5 §:ssä kuvataan maksuttomat sosiaali- ja terveyspalvelut. Vammaispalvelulain mukaiseen asumisen tukeen sisältyvä apu ja tuki on maksutonta. Asiakasmaksulain 7 e §:n mukaan hyvinvointialue voi periä asiakkaalta vammaispalvelulain 18 §:ssä tarkoitettuun asumisen tukeen liittyvästä ylläpidosta kohtuullisen maksun. Vammaispalveluista perittävät asiakasmaksut on kuvattu pysyväisohjeessa PYSY050.

3 LAPSEN ASUMISEN TUKI

Vammaispalvelulain 19 §:n mukaan lapsen asumisen tuen järjestämiseen sovelletaan kyseisen pykälän lisäksi, mitä asumisen tuesta 18 §:ssä säädetään. Lapsen asumisen tuen tarkoitus on turvata lapsen mahdollisuus asua kotona oman perheensä kanssa. Vammaiselle lapselle ja hänen perheelleen on järjestettävä sellainen asumisen tuki, joka mahdollistaa lapselle hänen ikäänsä ja kehitysvaiheeseensa nähden tarpeellisen hoidon ja huolenpidon, osallisuuden sekä turvallisen kasvuympäristön. Lapsen ja perheen tarvitsemia palveluita on järjestettävä tarvittaessa vuorokaudenajasta riippumatta. (VPL 19 § 1 momentti.)

Lapsen asumisen tuki voidaan järjestää vammaispalveluna kodin ulkopuolella vain, jos lapsen ei ole mahdollista asua kotona oman perheensä kanssa lapselle ja hänen perheelleen järjestetystä yksilöllisestä avusta ja tuesta huolimatta. Silloin, kun lapsen huostaanoton ja sijaishuollon edellytykset täyttyvät, lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle tehdään lastensuojelulain (417/2007) perusteella. (VPL 19 § 2 momentti.)

Lapsen huoltajat voivat tehdä hakemuksen lapsen asumisen tuesta kodin ulkopuolella. Sosiaalityötekijä arvioi yhteistyössä huoltajien kanssa, miten lapsen asumisen tuki voidaan järjestää lapsen edun mukaisesti. Vaadittavasta monialaisesta yhteistyöstä säädetään sosiaalihuoltolain 41 §:ssä. Palveluprosessissa on oltava lapsen tarpeiden edellyttämä asiantuntemus. Päätös lapsen asumisen tuesta kodin ulkopuolella edellyttää huoltajien suostumusta ja lapsen mielipiteen selvittämistä. Lapsen mielipiteen selvittämisessä noudatetaan, mitä vammaispalvelulain 20 §:ssä säädetään. (VPL 19 § 3 momentti.)

Lapsen asumisen tuki kodin ulkopuolella voidaan järjestää perhehoitona tai enintään seitsemän lapsen ryhmäkodissa. Ryhmäkodin kokoa koskevasta rajoituksesta voidaan poiketa vain, jos lapsen etu sitä edellyttää. (VPL19 § 4 momentti.)

Lapsella on oikeus hänen kehityksensä kannalta tärkeisiin, jatkuviin ja turvallisiin ihmissuhteisiin. Lapsen asumisen tuki on järjestettävä niin, että sillä tuetaan lapsen ihmissuhteita. Lapsen asuessa kodin ulkopuolella on kiinnitettävä erityistä huomiota ihmissuhteiden jatkuvuuteen ja lapsen oikeuteen pitää yhteyttä hänelle läheisiin henkilöihin. (VPL 19 § 5 momentti.)

Lapsen kodin ulkopuolella järjestettävästä asumisen tuesta perittävästä asiakasmaksusta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992) (VPL 19 § 6 momentti). Omaan kotiin järjestettävästä lapsen asumisen tuesta ei peritä maksua.

Lapsen asuminen voidaan joissain tilanteissa järjestää sosiaalihuoltolain 22 §:n mukaisena laitospalveluna esimerkiksi silloin, jos lapsella on vaativamman sairaanhoidollisen tuen tarvetta, johon ei pystytä vastaamaan vammaispalvelulain mukaista asumista tarjoavissa yksiköissä. Mahdollinen laitossijoitus tehdään tällöin sosiaalihuoltolain 22 §:n nojalla, koska pitkäaikaisesta laitoshoidosta ei ole mahdollista tehdä vammaispalvelulain mukaista päätöstä. Kaikissa vammaista lasta koskevissa toimissa on otettava ensisijaisesti huomioon lapsen etu.

3.1 Lapsen mielipiteen selvittäminen päätettäessä lapsen asumisen tuesta kodin ulkopuolella

Lapsen asumista kodin ulkopuolella toteutettaessa on selvitettävä lapsen toivomukset ja mielipide sekä otettava ne huomioon lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Lapsen mielipide on selvitettävä hienovaraisesti sekä siten, että tästä ei aiheudu tarpeettomasti haittaa lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden läheisten ihmisten välisille suhteille. Lasta on tarvittaessa tuettava mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa. Lapsen on voitava käyttää itselleen soveltuvaa kieltä tai kommunikointikeinoa. Lapsen mielipiteen selvittämisen tapa ja pääasiallinen sisältö on kirjattava lasta koskeviin asiakasasiakirjoihin. (VPL 20 § 1 momentti.)

Lapsen mielipide voidaan jättää selvittämättä vain, jos selvittäminen vaarantaisi lapsen terveyttä tai kehitystä tai, jos se on muutoin ilmeisen tarpeetonta. Mielipiteen selvittämisen ja kuulemisen yhteydessä lapselle ei saa antaa sellaisia tietoja, jotka vaarantavat hänen kehitystään tai ovat vastoin lapsen muuta erittäin tärkeää yksityistä etua. (VPL 20 § 2 ja 3 momentti.)

3.2 Lapsen sivistykselliset oikeudet lapsen asuessa kodin ulkopuolella

Kodin ulkopuolella asuvan lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja opetukseen säädetään varhaiskasvatuslaissa (540/2018), perusopetuslaissa (628/1998) sekä oppivelvollisuuslaissa (1214/2020). Lapsen asiakassuunnitelmaan on kirjattava, miten hänen varhaiskasvatuksensa, perusopetuksensa, oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu koulutus tai muu opetus järjestetään lapsen asuessa kodin ulkopuolella. Sosiaalityöntekijän on yhdessä lapsen huoltajan kanssa tehtävä yhteistyötä

varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai muun lapsen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän kanssa lapsen asuessa kodin ulkopuolella. (VPL 21 § 1 ja 2 momentti.)

Lapsen hoidosta ja kasvatuksesta kodin ulkopuolella vastaavan henkilön tulee toimia yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai muun lapsen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän kanssa (VPL 21 § 3 momentti).

4 ESTEETTÖMÄN ASUMISEN TUKI

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada kohtuullinen tuki esteettömään asumiseen, jos hän tarvitsee sitä voidakseen asua vakituisessa asunnossaan (VPL 22 § 1 momentti). Vammaiselle henkilölle on järjestettävä tukea esteettömään asumiseen silloin, kun vammaisen henkilön itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen sitä välttämättä edellyttää (VPL 6 § 2 momentti). Esteettömän asumisen tuki toteutetaan tarkoituksenmukaisesti, yksilöllisen asiakassuunnitelman mukaisesti.

Vammaispalvelulain 2 §:ssä mainitun lain soveltamisalan kriteerien täyttymisen lisäksi edellytyksenä palvelun saamiselle on:

- kustannusten kohtuullisuus
- vammainen henkilö ei ole jatkuvan laitospalvelun tarpeessa
- esteettömän asumisen tuki kohdistuu vammaisen henkilön vakituiseen asuntoon. Lapsen vuoroasumistilanteessa tuki kohdistuu myös laissa tarkoitettuun toisen vanhemman asuntoon.
- vammasta aiheutunut välttämätön tarve esteettömän asumisen tukeen on olemassa
- muutostyö poistaa vamman aiheuttamaa asumishaittaa ja mahdollistaa henkilön liikkumisen ja omatoimisen suoriutumisen vakituisessa asunnossa.

Kohtuullisina kustannuksina pidetään lähtökohtaisesti tehtävän muutostyön tai hankittavan laitteen tai teknisen ratkaisun keskimääräistä markkinahintaa. Korvattavissa muutostöissä noudatetaan yleisesti hyväksyttävää ja käytössä oleva laatutasoa. Kustannusten kohtuullisuutta arvioitaessa tulee myös ottaa huomioon, mikä on kulloinkin vammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden sopiva ja toteuttamiskelpoinen ratkaisu. (HE 191/2022, s. 208)

Korvattaviin kustannuksiin eivät kuulu ne kustannukset, jotka aiheutuvat asumismukavuudesta tai asumistason parantamisesta. Asumisongelmia tulee verrata samaan ikäryhmään kuuluvien henkilöiden toimintakykyyn. Ikääntyneiden henkilöiden kohdalla arviointi tehdään tarvittaessa yhteistyössä sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen kanssa. Esteettömän asumisen tuen myöntäminen on mahdollista myös sosiaalihuoltolain muuna palveluna (HE 122/2024, s.30) sosiaalihuoltolain 14 §:n 2 momentin mukaisesti.

Hyvinvointialueen on järjestettävä esteettömän asumisen tukea:

1) asunnon muutostöihin;
2) esteiden poistamiseen asunnon välittömästä lähiympäristöstä;
3) esteettömän asumisen mahdollistaviin välineisiin ja muihin teknisiin ratkaisuihin;
4) esteettömän asumisen suunnitteluun. (VPL 22 § 2 momentti.)

Esteettömän asumisen tukea on järjestettävä vuoroasumistilanteissa lapsen virallisen asuinpaikan lisäksi toisen vanhemman asuntoon (VPL 22 § 4 momentti). Vuoroasumisella tarkoitetaan lähtökohtaisesti tilannetta, jossa lapsi asuu vähintään 40 prosenttia kalenterivuodesta toisen vanhempansa luona (Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi HE 88/2018, s. 20). Tukea on järjestettävä erityisen painavasta syystä myös palveluyksikössä olevaan asuntoon (VPL 22 § 4 momentti).

4.1 Asunnon muutostyöt

Asunnon muutostöitä voivat olla esimerkiksi ovien leventäminen, luiskien rakentaminen, tasoerojen poistaminen asunnossa sekä asunnon eri tilojen, kuten wc:n ja kylpyhuoneen välttämättömän rakenteellisen ja toiminnallisen esteettömyyden toteuttaminen. Esteettömän asumisen tukeen voi kuulua myös valaistukseen, akustiikkaan ja kontrastipintoihin liittyviä korjauksia tai vamman tai sairauden vuoksi välttämättömiä materiaalimuutoksia.

Jos vammaisen henkilön asunnossa on jo riittävät peseytymistilat, joita vammainen henkilö pystyy käyttämään, ei korvausta voi saada muihin pesutiloihin. Pääsääntöisesti muutostöitä ei tehdä tai korvata myöskään saunan löylyhuoneeseen.

Muita asuntoon tehtyjä muutostöitä ei lähtökohtaisesti palauteta alkuperäiseen muotoonsa. Esimerkiksi poistettua ammetta ei asenneta uudelleen eikä kynnyksiä laiteta takaisin. Kuitenkin esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa vuokranantaja on ennen muutostöiden tekemistä asettanut ehdoksi, että vammaisen henkilön on palautettava asunto muuton yhteydessä sellaiseen tilaan kuin se oli vuokrasuhteen alkaessa, voidaan korvata asunnon palauttamisesta alkuperäiseen tilaan johtuvat kohtuulliset kustannukset. Stara-liikelaitos neuvottelee lupaehdot kaikissa muutostöissä.

Vammaispalvelut ei korvaa kuluja, jossa asukas on omalla huolimattomuudellaan aiheuttanut asunnolle vahinkoa. Jos asuntoa on jollain tavoin vahingoitettu tai muutettu vuokranantajan tietämättä, asia on vuokralaisen ja vuokranantajan välinen asia. Asiakas on velvollinen maksamaan itse aiheuttamansa vahingot.

4.2 Esteiden poistaminen asunnon välittömästä läheisyydestä

Esteiden poistamisella asunnon välittömästä lähiympäristöstä tarkoitetaan esimerkiksi toimia, jotka ovat välttämättömiä, jotta vammainen henkilö pääsee esimerkiksi esteettä asuntoonsa ja sieltä pois (Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi, HE 191/2022, jatkossa HE 191/2022, s.209). Välittömän

lähiympäristön ja kohtuullisten kustannusten määrittely riippuu asuntotyypistä, tontista ja haetusta muutostyöstä.

4.3 Esteettömän asumisen mahdollistavat välineet ja muut tekniset ratkaisut

Esteettömän asumisen mahdollistama väline tai muu tekninen ratkaisu tarkoittaa päivittäisissä toimissa, liikkumisessa tai muussa itsenäisessä elämässä kotona, tai erityisen painavasta syystä palveluyksikössä olevassa asunnossa, tarvittavia välineitä ja laitteita sekä itsenäistä elämää mahdollistavia teknisiä ratkaisuja (HE 191/2022, s. 209–210). Korvattavia asuntoon kuuluvia välineitä ja teknisiä ratkaisuja ovat muun muassa kiinteästi asennettavat nostolaitteet, hälytyslaitteet, ovenavauslaitteet, pesevät ja kuivaavat wc-istuimet, valaistusmuutostyöt tai muut vastaavat.

Vammaispalvelut voi antaa välineitä ja muita teknisiä ratkaisuja korvauksetta vammaisen henkilön käyttöön (VPL 22 § 3 momentti). Edellytyksenä on, että niiden tarve johtuu vammasta tai sairaudesta ja välineen tai teknisen ratkaisun käyttö edistää henkilön selviytymistä arjessa. Laitteet tai välineet jäävät vammaispalvelujen omistukseen ja vammaispalvelut vastaa asennus-, huolto- ja vakuutuskustannuksista sekä korjauskuluista. Vammaispalvelut vastaa myös omistuksessaan olevien laitteiden purkamis- ja poisvientikustannuksista, kun laite on tullut vammaiselle henkilölle tarpeettomaksi. (HE 191/2022, s.210.) Laitteiden kiinnityksistä ja käytöstä syntyneet jäljet poistetaan ja peitetään vastaamaan tilojen aiempaa kuntoa ja tavanomaista käytettävyyttä laitteiden asennuksen lupaehtojen mukaisesti.

4.3.1 Esteettömän asumisen mahdollistaman välineen tai muu teknisen ratkaisun kohtuullisen hinnan määrittely

Harkittaessa asuntoon kuuluvien välineiden ja muiden teknisten ratkaisujen korvaamista tulee päätöksenteossa kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

Korvattavia kohtuullisia kustannuksia arvioitaessa on huomattava, että korvausvelvollisuuden piiriin kuuluvat ainoastaan välttämättömät vamman tai sairauden aiheuttamasta tarpeesta johtuvat kustannukset. Stara-liikelaitos arvioi tarvittaessa kustannusten kohtuullisuutta.

Stara selvittää kustannusten kohtuullisuutta ja arvioi, mikä on kulloinkin mahdollinen toteuttamiskelpoinen ratkaisu. Lisäksi Stara selvittää, onko jossakin vapautunut Helsingin kaupungin omistuksessa jo oleva sopiva väline tai laite. Kohtuullisina kustannuksina pidetään lähtökohtaisesti tehtävän muutostyön tai hankittavan laitteen tai teknisen ratkaisun keskimääräistä markkinahintaa. Korvattavissa muutostöissä noudatetaan yleisesti hyväksyttävää ja käytössä oleva laatutasoa. Kustannusten kohtuullisuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon, mikä on kulloinkin vammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden sopiva ja toteuttamiskelpoinen ratkaisu. (HE 191/2022, s. 208)

Kun kyseessä on vammaisten asuntoon kuuluvien välineiden ja muiden teknisten ratkaisujen asentaminen, päätökseen kirjoitetaan laitteiden jäävän kaupungin

omistukseen ja että kaupunki vastaa välineiden ja laitteiden mahdollisista huolto- ja korjauskuluista. Tällöin jälkikäteen tulevat huoltolaskut voidaan maksaa kyseisen päätöksen pohjalta. Jos asiakkaalla ei ole enää tarvetta kaupungin asentamalle välineelle tai muulle tekniselle ratkaisulle, kaupunki hakee sen pois asiakkaan asunnosta.

4.3.2 Korvauksen ulkopuolelle jäävät lääkinnällisenä kuntoutuksena myönnettävät välineet, koneet ja laitteet

Tietokonepohjaiset kauko-ohjaus- ja hallintalaitteet, kuten oven, ikkunan, radion tai television avaamista ja sulkemista sekä valojen sytyttämistä ja sammuttamista varten tarkoitetut ympäristönhallintalaitteet korvataan ensisijaisesti lääkinnällisenä apuvälinehuoltona yliopistollisen sairaalan (HUS) toimesta. Lääkinnällisenä kuntoutuksena myönnettävien apuvälineiden ajantasainen opas ” Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet” löytyy STM:n julkaisuista.

4.3.3 Muut korvaustahot

Vakuutuslaitoksen ja Valtiokonttorin ensisijainen korvausvelvollisuus tulee aina tutkia vammaisten henkilöiden asunnon muutostöitä myönnettäessä (mm. liikennevahinko, työtapaturma ja ammattitauti).

Vakuutusyhtiöt voivat kuntoutuksen kustannuksina korvata vammaiselle henkilölle tarpeellisista ja kohtuullisiksi katsottavista vakituiseen asuntoon tarvittavista apuvälineistä ja laitteista sekä asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

4.4 Esteettömän asumisen suunnittelu

Esteettömän asumisen suunnittelu on tavallisesti erottamaton osa muutostöiden arviointia ja toteutusta. Erillisenä suunnittelun korvaaminen tai tukeminen voi tulla harkittavaksi tilanteissa, joissa vammainen henkilö haluaa toteuttaa muutostyöt itse ja hakee korvausta teettämästään suunnittelutyöstä tai pyytää apua suunnitteluun.

5 ESTEETTÖMÄN ASUMISEN TUEN TOTEUTTAMINEN

Hyvinvointialue voi tuottaa esteettömän asumisen tuen hyvinvointialueesta annetun lain 9 §:n 1 momentin mukaisesti itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai ostopalveluna, tai myöntää vammaiselle henkilölle kohtuullisen korvauksen esteettömän asumisen toteuttamisesta (VPL 23 § 1 momentti).

Vammaisella henkilöllä on oikeus toteuttaa esteetön asuminen itse. Hän voi päättää, minkälaisia välineitä tai muita teknisiä ratkaisuja hän hankkii tai minkälaisia asunnon muutostöitä hän teettää. Hyvinvointialueella ei kuitenkaan ole velvollisuutta korvata muita kuin pykälässä edellytetyt välttämättömät ja kohtuulliset kustannukset. Tämän vuoksi vammaisen henkilön olisi hyvissä ajoin jo suunnitteluvaiheessa oltava yhteydessä vammaisten sosiaalityöhön. Jos vammainen henkilö teettää ja hankkii samassa yhteydessä muitakin kuin välttämättömiä asunnon muutostöitä, joiden kulut eivät ole kohtuullisia, hän vastaa näistä kustannuksista itse. (HE 191/2022, s. 210–211.)

Jos vammainen henkilö haluaa toteuttaa esteettömän asumisen itse, hyvinvointialueen on suunnitelman saatuaan pyynnöstä annettava hänelle ilman aiheetonta viivytystä arvio korvattavista kohtuullisista kustannuksista. Vammaisen henkilön on haettava korvausta esteettömän asumisen toteuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin hyvinvointialueelta kuuden kuukauden kuluessa ensimmäisen kustannuserän syntymisestä. Määräajasta on kuitenkin poikettava, jos hakemuksen viivästymiselle on hyväksyttävä syy. (VPL 23 § 2 momentti.)

Esteettömän asumisen tuen sisältö ja toteutustapa on kirjattava päätökseen. Vammaisen henkilön hakiessa korvausta esteettömän asumisen toteuttamisesta päätökseen on kirjattava myös korvattavat kustannukset. (VPL 23 § 3 momentti.)

5.1 Tarpeen arviointi ja päätöksenteko

Vammaisen henkilön palvelut järjestetään ensisijaisesti yleisen lainsäädännön, kuten sosiaalihuoltolain tai terveydenhuoltolain perusteella. Sosiaalihuoltolain 11 §:n mukaan sosiaalipalveluja on järjestettävä muun muassa asumiseen liittyvään tuen tarpeeseen. Hyvinvointialue voi harkintansa mukaan järjestää asunnon muutostöitä myös sosiaalihuoltolain 14 §:n 2 momentin mukaisena muuna sosiaalipalveluna.

Kustannusten kohtuullisuus tulee arvioida myös niissä tilanteissa, kun vammainen henkilö vaihtaa asuntoa. Vammaisilla henkilöillä on yhdenvertainen oikeus valita asuinpaikkansa. Esteettömän asumisen tuen kohtuullisuutta on kuitenkin arvioitava yksilöllisesti. (HE 191/2022, s. 208–209.)

Vammaisen henkilön muuttaessa paikkakunnalta toiselle, vastuu asunnon muutostöiden ja asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden korvaamisesta kuuluu pääsääntöisesti hyvinvointialueelle, jolta henkilö muuttaa pois, mikäli vammainen henkilö ei ilman asunnon muutostöitä pysty muuttamaan toiselle paikkakunnalle. Jos asunnon muutostyöt on mahdollista suorittaa vasta muuton jälkeen, on korvausvastuussa uusi hyvinvointialue.

Asunnon muutostöitä, esteiden poistamista, esteettömän asumisen mahdollistavia välineitä ja muita teknisiä ratkaisuja sekä esteettömän asumisen suunnittelua arvioitaessa selvitetään vammaisen henkilön yksilöllinen tuen tarve, asumisen este tai haitta sekä se, millä tavalla haettu ratkaisu mahdollistaa henkilön asumisen vakituisessa asunnossaan. Vamman tai sairauden aiheuttaman tarpeen arviointiin

tarvitaan pääsääntöisesti toimintaterapeutin, fysioterapeutin tai muun terveydenhuollon ammattilaisen lausunto. Tarvittaessa terveydenhuollon ammattilainen tekee kotikäynnin yhdessä vammaisten sosiaalityön työntekijän kanssa muutostöiden tarkoituksenmukaisuuden varmistamiseksi.

Vammaisten sosiaalityön sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja päättää, mitkä ehdotetuista muutostöistä korvataan vammaispalvelulain nojalla ja antaa näistä tiedon Staraan. Stara huolehtii muutostöissä mahdollisesti tarvittavat luvat taloyhtiöltä tai asunnon omistajalta. Jos kiinteistön rakenteista löytyy vaurioita, korvausvastuu ei lähtökohtaisesti siirry vammaispalveluille.

Päätös tehdään Staralta saadun laskun perusteella ja lähetetään asiakkaalle. Tarvittaessa asiakas voi tiedustella muutostöiden etenemisestä Staralta.

Edellä kuvattu prosessi toteutetaan yhteistyössä vammaisen henkilön kanssa.

LISÄTIEDOT

Vammaisten sosiaalityön päällikkö

Vammaisten sosiaalityön päällikkö

Toiminnansuunnittelija

ALLEKIRJOITUS

toimialajohtaja
sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja vs.

LIITE 1

Tässä liitteessä on kumotun pysyväisohjeen ”Vammaispalvelulain 9 §:n tarkoittamat asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet, PYSY 4.4.4, 11.12.2008” mukainen sisältö. Kumottu pysyväisohje koskee ennen 1.1.2025 voimassa ollutta vammaispalvelulakia (380/1987). Liitteen ohjeita kuitenkin noudatetaan tilanteissa, joissa vammaispalveluhakemus on tullut vireille ennen 1.1.2025. Myös ennen 1.1.2025 vireille tulleet muutoksenhakuasiat käsitellään noudattaen vanhoja säännöksiä ja soveltamisohjeita. Jos vammaispalveluhakemus on tullut vireille ennen 1.1.2025, käsitellään myös hakemukseen annettua päätöstä koskeva muutoksenhakuasia vanhan lain ja soveltamisohjeen mukaisesti, vaikka muutoksenhakuasia olisi tullut vireille 1.1.2025 tai sen jälkeen. Liitteestä on yliviivattu vanhentuneet osiot ja päivitetyt tiedot näkyvät niiden jälkeen sulkeissa.

Vammaispalvelulain 9 §:n tarkoittamat asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet, PYSY 4.4.4, 11.12.2008

1 Edellytykset
Asunnon muutostöistä aiheutuneet kustannukset voidaan korvata vaikeavammaiselle henkilölle vammaispalvelulain nojalla. Lainsäädännössä vaikeavammaisuus määritellään kunkin palvelun tai tukitoimen kohdalla erikseen. Asunnon muutostöitä korvattaessa vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolle liikkuminen tai muu omatoiminen suoriutuminen vakituisessa asunnossa tuottaa pitkäaikaisen vamman tai sairauden vuoksi erityisiä vaikeuksia.

VpL 9 §:n 2 momentin mukaan kunnan on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista eikä hän ole jatkuvan laitoshuollon tarpeessa. Kyseiset tukitoimet kuuluvat ~~kunnan~~ (hyvinvointialueen) erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin, mikäli kyseessä on vaikeavammainen henkilö.

Asunnon muutostöillä ja asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden korvaamisella pyritään mahdollistamaan vammaisen henkilön asuminen omassa kodissa.

Muutostyöt ja välineiden ja laitteiden hankkiminen tehdään tarkoituksenmukaisen, yksilöllisen palvelusuunnitelman mukaisesti.

Edellytyksenä palvelun saamiselle on:

• henkilön todettu vaikeavammaisuus
• kustannusten kohtuullisuus
• vammainen henkilö ei ole jatkuvan laitoshuollon tarpeessa
• muutostyöt ja laitteet kohdistuvat vammaisen henkilön vakituiseen asuntoon

• vammasta aiheutunut välttämätön tarve asunnon muutostöihin tai välineisiin ja laitteisiin on olemassa
• muutostyö poistaa vamman aiheuttamaa asumishaittaa ja mahdollistaa henkilön liikkumisen ja omatoimisen suoriutumisen vakituisessa asunnossa

Korvattaviin kustannuksiin eivät kuulu ne kustannukset, jotka aiheutuvat asumismukavuudesta tai asumistason parantamisesta.

Kun haetaan korvausta asunnonmuutostöihin asiakkaan muuttaessa uuteen asuntoon, on selvitettävä, onko muutto ollut vamman tai sairauden johdosta välttämätöntä.

2 Toissijaisuus

2.1.

Liikkumis- tai toimintaesteisten henkilöiden välttämättömiä asunnon muutostöitä korvataan myös sosiaalihuoltolain nojalla. Silloin ei edellytetä henkilön vaikeavammaisuutta. Korvauksia myönnetään määrärahojen puitteissa ja kustannusten korvaamisessa otetaan huomioon asiakkaan tulot ja varallisuus. ~~Sosiaalihuoltolain mukaan korvattavista asunnon muutostöistä on olemassa erillinen ohje: Sosnet > Ohjeet > Pysyväisohjeet > Pysyväisohjeet aakkosjärjestyksessä > Sosiaalihuoltolain perusteella korvattavat asuntojen muutos- ja korjaustyöt~~ (ei enää voimassa).

65-vuotiaiden osalta pieniä ja kiireellisiä rakennusteknisiä asunnon muutostöitä, joiden kustannukset eivät ylitä 500 euroa / asiakas, maksetaan ~~sosiaaliviraston vanhuspalveluista~~ (ikääntyneiden palveluista) ilman tulo- ja varallisuusharkintaa tai vaatimusta asiakkaan vaikeavammaisuudesta.

Näitä pieniä rakennusteknisiä asunnon muutostöitä ovat esimerkiksi tukikahvojen, nousutukien, liuskojen, sänkyjen ja WC:n korotusten asennukset sekä kynnysten poistot.

Sotainvalideilla on mahdollisuus hakea avustusta asunnon muutostöihin myös sotilasvammalain perusteella. Avustus on tarkoitettu kaikkein vähävaraisimmille henkilöille ja sen myöntämisessä noudatetaan etukäteen määriteltyjä tulorajoja. Arvioitaessa vanhusten asunnon muutostöiden tarvetta ja niihin myönnettävää taloudellista tukea, tulee vanhuksen asumisongelmia verrata samaan ikäryhmään kuuluvien henkilöiden toimintakykyyn. Tämä arviointi tulee tehdä vanhusten palvelujen vastuualueella.

2.2 Valtion ja Helsingin kaupungin korjausavustukset

~~Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus~~ (Valtion tukema asuntorakentamisen keskus, eli Varke) myöntää korjaus- ~~ja energia-~~avustuksia vanhusten ja vammaisten asuntoihin. Avustuksen saamisen edellytyksenä on, että asunnossa pysyvästi asuvasta ruokakunnasta ainakin yksi henkilö on vähintään 65-vuotias tai vammainen. Ruokakunnan tulot eivät saa ylittää vuosittain asetettuja enimmäismääriä eikä

ruokakunnalla saa olla varallisuutta siinä määrin, että se kykenisi korjaamaan asuntonsa ilman avustusta.

~~Avustuksen määrä on enintään 40 % hyväksytyistä korjauskustannuksista. Poikkeustapauksissa avustus voi olla enintään 70 %, jos vanhus tai vammainen muutoin joutuisi pysyvästi muuttamaan pois liikkumisesteiden vuoksi tai siksi, ettei asunnossa ilman muutostöitä voida toteuttaa asukkaan tarvitsemia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Rintamaveteraanit voivat saada poikkeustapauksissa ns. veteraanilisän, enintään 30 %.~~ (Avustuksen määrä on enintään 50 % hyväksyttävistä ja kohtuullisista korjauskustannuksista. Poikkeustapauksissa avustus voi olla enintään 70 %.) ~~Kunnat julistavat avustukset vuosittain haettaviksi ja kunta myös myöntää avustuksen. Lisätietoja tulorajoista yms. löytyy sivuilta www.ara.fi.~~

Helsinki käynnisti vuonna 2000 Helsingin kaupungin hissiprojektin. Sen tavoitteena on edistää hissien rakentamista sekä yksityisten että kaupungin omistamiin asuintaloihin. ~~Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (Ara) ja Helsingin kaupunki tukevat hissien rakentamista vanhoihin asuinkerrostaloihin, joissa on vähintään kolme kerrosta www.hel.fi/hissiprojekti/. Ara antaa taloyhtiöille avustusta 50 % ja kaupunki sen lisäksi 10 % hyväksytyistä kokonaiskustannuksista.~~ (Varke myöntää enintään 45 % hyväksytyistä hissin tai hissien rakentamisesta aiheutuvista välttämättömistä ja hyväksyttävistä kustannuksista.) Hissiasiamiehen voi tilata suoraan taloyhtiöiden yhtiökokouksiin arvioitaessa hissin tarvetta, paikkaa ja kustannuksia.

3 Helsinkiläisyys

Hakijalla tulee olla kotikuntalain mukainen kotikunta Helsingissä.

4 Vammaispalvelulain tarkoittamat asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet

4.1 Asunnon muutostyöt

Vammaispalvelulain esitöissä (HE 219/86) todetaan, että asunnon muutostöillä ja asuntoon kuuluvilla välineillä ja laitteilla on tarkoitus helpottaa vaikeavammaisen henkilön itsenäistä asumista, liikkumista ja omatoimista selviytymistä vakituisessa asunnossa.

Korvattavia muutostöitä ovat henkilön vamman tai sairauden vuoksi suoritettavat välttämättömät rakennustyöt mm. ovien leventäminen, kynnysten poistaminen, luiskien rakentaminen, kylpyhuoneen, wc:n ja vesijohdon asentaminen, kiinteiden kalusteiden ja rakennus- ja sisustusmateriaalin muuttaminen sekä vastaavat muut henkilön vakituisessa asunnossa suoritettavat vammasta aiheutuvan asumishaitan poistavat rakennustyöt (VpA 12§ 1 mom.).

Asunnon muutostyöksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelu sekä esteiden poistaminen asunnon välittömässä lähiympäristössä.

Muutostöiden välttämättömyys arvioidaan vaikeavammaisen henkilön tarpeesta lähtien. Tarkoituksena on, että vammaisella henkilöllä on mahdollisuus itsenäisesti liikkua ja toimia asunnossa ja sen välittömässä lähiympäristössä. Korvattavaksi tulee tarkoituksenmukaisin laite tai muutostyö, jolla voidaan poistaa vammasta tai sairaudesta aiheutuva este liikkua ja selviytyä vakituisessa asunnossa. Asunnon muutostöinä korvataan mm. saniteettitilojen korjauksia vamman edellyttämän tarpeen mukaisesti. Jos vammaisen henkilön asunnossa on jo riittävät peseytymistilat, joita vammainen henkilö pystyy käyttämään, ei korvausta voi saada muihin pesutiloihin. Pääsääntöisesti muutostöitä ei tehdä tai korvata myöskään saunan löylyhuoneeseen.

4.2 Välineet ja laitteet

4.2.1 Yleistä

~~Kunnan~~ (Hyvinvointialueen) on korvattava vaikeavammaiselle henkilölle asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa takia välttämättä niitä tarvitsee suoriutuakseen tavanomaisista elämäntoiminnoista.

VpA 12 §:n 3 momentin mukaan korvattavia asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita ovat nostolaitteet, hälytyslaitteet tai vastaavat muut asuntoon kuuluvat kiinteästi asennettavat välineet ja laitteet.

~~Kunta~~ (Hyvinvointialue) voi myös kohtuullisten kustannusten korvaamisen sijasta antaa asuntoon kuuluvia välineitä tai laitteita maksutta vaikeavammaisen henkilön käyttöön. Tässä tapauksessa laitteet tai välineet jäävät kunnan omistukseen ja kunta vastaa asennus-, huolto- ja vakuutuskustannuksista sekä korjauskuluista. Korjaukset maksetaan samasta vammaisten sosiaalityön toimipisteestä, jossa välineet ja laitteet on myönnetty vammaisen henkilön käyttöön. ~~Sosiaaliviraston~~ (Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan) tilapalvelu antaa tarvittaessa neuvoja korjauskysymyksissä. Tarpeettomat välineet ja rampit varastoidaan tällä hetkellä välinetoimittajien varastoon. Välineitä ja ramppeja kierrätetään muutostöistä ~~vastaavien rakennusmestarien~~ (Staran työnjohtajien) toimesta.

~~Sosiaalivirasto~~ (Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala) vastaa aina omistuksessaan olevien laitteiden purkamis- ja poisvientikustannuksista, kun laite on tullut vaikeavammaiselle tarpeettomaksi. Laitteiden kiinnityksistä ja käytöstä syntyneet jäljet seinissä, katossa ja muissa rakenteissa poistetaan ja peitetään vastaamaan huoneiston, porrashuoneen tai muiden rakenteiden sitä kuntoa ja tavanomaista käytettävyyttä, joka oli ennen ko. laitteiden asentamista. Muita asuntoon tehtyjä muutostöitä ei palauteta alkuperäiseen muotoonsa. Esimerkiksi poistettua ammetta ei asenneta uudelleen eikä kynnyksiä laiteta takaisin.

~~Sosiaaliviraston rakennusmestarit~~ (Staran työnjohtajat) käyttävät erillistä ilmoitusta, jossa tehtävät muutostyöt on määritelty pyytäessään huoneiston omistajalta/taloyhtiöiden isännöitsijöiltä lupaa asunnon muutostöiden tekoa varten.

~~Sosiaalivirasto~~ (Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala) ei myöskään korvaa kuluja, jossa asukas on omalla huolimattomuudellaan aiheuttanut asunnolle vahinkoa. Jos asuntoa on jollain tavoin vahingoitettu tai muutettu vuokranantajan tietämättä, asia on ensi sijassa kokonaan vuokralaisen ja vuokranantajan välinen asia. Tällöin asiakas on velvollinen maksamaan itse aiheuttamansa vahingot. Takuuvuokra peritään juuri tästä syystä.

Asuinhuoneiston vuokrauksesta annetussa laissa ei vuokrasuhteen päätyttyä edellytetä asukasta palauttamaan asuntoa samaan kuntoon, missä se oli vuokralaisen muuttaessa sinne, mikäli kuluminen tai käytettävyyttä mahdollisesti haittaavat muutokset johtuvat normaalista asumisesta aiheutuvista tekijöistä.

4.2.2 Korvattavia asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita

Kyseisiä välineitä ja laitteita ovat esimerkiksi:

1. Tasonvaihtolaitteet

VpA 12 §:n 3 mom. mukaan korvattava asuntoon kuuluva laite on mm. nostolaite tai muu asuntoon kiinteästi kuuluva laite, mikä mahdollistaa vammaisen henkilön itsenäisen pääsyn vakituiseen asuntoonsa ja sieltä ulos, välttämättömän liikkumisen asunnossa sekä mahdollisesti taloyhtiön yhteisissä tiloissa. Tasonvaihtolaitteen tulee olla vammaisen henkilökohtaisessa käytössä. Vammaisen henkilön liikkumisen välttämätön tarve on tällöin selvitettävä.

~~Asuntojen korjausavustuksista annetussa laissa (1021/2002)~~ (Laissa asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista, 1087/2016) on säädetty mm. avustusten myöntämisestä hissin tai hissien rakentamiseksi olemassa olevaan kerrostaloon. Asuinkiinteistöjen porrashuoneistoon asennettava hissi ei yleensä voi tulla korvattavaksi vammaispalvelulain tai sosiaalihuoltolain mukaisena asunnon muutostyönä. Tilanne voi muuttua, jos laitteella mahdollistetaan vammaisen henkilön välitön pääsy ulos ja sisään asunnosta. Hissin on tällöin oltava tarkoituksenmukaisempi vaihtoehto luiskan rakentamiselle / korvaamiselle. Edellytyksenä lisäksi on, että kustannukset hissin hankkimisesta, rakentamisesta ja asentamisesta ovat kohtuullisia.

2. Lankapuhelimen käyttöliittymä
Lankapuhelimen käyttöliittymä korvataan asuntoon kuuluvana laitteena vain, jos sitä tarvitaan turvapuhelimen asentamiseksi eikä vaikeavammainen henkilö selviydy asunnossaan ilman sitä.

3. Tekstipuhelin
Tekstipuhelimista maksetaan puhelimen perusvuokra. Perustelluista syistä (esim. laite mahdollistaa useamman välttämättömän toiminnan, asiakas ei monivammaisuutensa johdosta kykene käyttämään halvinta vaihtoehtoa tai hänen suomen kielen taitonsa ei siihen riitä) voidaan yksittäisissä tapauksissa korvata myös perusvuokran ylittävät kustannukset.

4. Puheohjelmat matkapuhelimiin

Puheohjelmat matkapuhelimiin kuuluvat terveydenhuollon vastuulle. Terveydenhuolto myöntää matkapuhelimiin soveltuvia puheohjelmia vaikeasti näkövammaisille ja muille vaikeavammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat työn, opiskelun, viestinnän tai oman turvallisuutensa vuoksi ehdottomasti mukana kuljetettavaa puhelinta ja kykenevät käyttämään puhelimen toimintavaihtoehtoja itsenäisesti vain, mikäli puhelimessa oleva teksti kyetään muuntamaan puheeksi.

5. Kiinteästi asennettavat nostolaitteet
Kiinteästi asennettavat nostolaitteet kuuluvat vammaispalvelulain nojalla korvattaviin asuntoon kuuluviin välineisiin ja laitteisiin, jos ~~vaikeavammainen~~ henkilö välttämättä tarvitsee niitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista vakituisessa asunnossaan.

6. Asennettavat havaitsemisvälineet
Asuntoon kuuluvina välineinä ja laitteina voidaan korvata myös vamman vuoksi välttämättömiä havaitsemisvälineitä kuten ovipuhelimet, ovikellosoiton ilmaisimet, ääni-ilmaisimet, erityiset palovaroittimet, tyynyn alla pidettävä täristin vaikeasti kuulovammaiselle yms.

7. Ympäristönhallintalaitteet
Kyseessä ovat tällöin usein tietokonepohjaiset kauko-ohjaus- ja hallintalaitteet: esim. oven, ikkunan radion, television avaamista ja sulkemista, valojen sytyttämistä ja sammuttamista varten. Valtaosa näistä erityisosaamista vaativista kokonaisuuksista korvataan ensisijassa lääkinnällisenä apuvälinehuoltona yliopistollisen sairaalan toimesta.

8.Valaistusmuutostyöt
Asunnonmuutostöinä on korvattu vaikeasti näkövammaisille myös valaistusmuutostöitä. Arvion muutostöiden tarpeesta tekevät HUS:n silmäklinikan kuntoutuspoliklinikan kuntoutusohjaajat.

4.2.3 Muut korvaustahot

Vakuutuslaitoksen ja Valtiokonttorin ensisijainen korvausvelvollisuus tulee aina tutkia vaikeavammaisten asunnonmuutostöitä myönnettäessä (mm. liikennevahinko, työtapaturma ja ammattitauti).

Kalliit ympäristönhallintalaitteet kuuluvat terveydenhuollon lääkinnällisenä kuntoutuksena korvattaviin laitteisiin, jolloin kyseisen järjestelmäkokonaisuuden pääsääntöisesti kustantaa erikoissairaanhoidon yksikkö (HUS:n apuvälineyksikkö).

Ympäristönhallinnan osajärjestelmiä ja lisäyksiä esim. ovihälyttimet, mikrolukot, ovenavaajat/-sulkijat voidaan kuitenkin hankkia ja asentaa myös vammaispalvelulain mukaisina asuntoon kuuluvina välineinä.

Ympäristönhallintalaitteiden hankinta voi tulla kysymykseen myös työelämään liittyvänä työpaikalle / työtilaan, jolloin kustannuksista vastaavat Kela tai työvoimahallinto.

Vakuutusyhtiöt voivat kuntoutuksen kustannuksina korvata vaikeasti vammaiselle henkilölle tarpeellisista ja kohtuullisiksi katsottavista vakituiseen asuntoon tarvittavista apuvälineistä ja laitteista sekä asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset; tällöin asunnon muutostöiden kustannusten korvaukseen on oikeus enintään kerran viidessä vuodessa, jollei erityisen painavia syitä ole aikaisemmin tehtäville muutostöille.

Silloin, kun esim. ympäristönhallintaan tarkoitettu laitteisto tai osa siitä olisi mahdollista kustantaa monen eri tahon toimesta, on asiaa pohdittava ja arvioitava tapauskohtaisesti oikea maksajataho; tarvittaessa konsultoiden terveydenhuollon asiantuntijoita (fysioterapeutti, toimintaterapeutti, puheterapeutti).

5 Korvauksen suuruus

VpL 9 §:n 2 momentin mukaan korvataan asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset kokonaan.

Korvattavissa muutostöissä tulee noudattaa soveltuvin osin valtion asuntolainoituksessa hyväksyttyä laatutasoa.

Vammaispalveluasetuksen 12 §:n 3 momentin mukaan kunta voi antaa asuntoon kuuluvia välineitä tai laitteita korvauksetta vaikeavammaisen henkilön käytettäväksi. Tällöin laitteet ovat kunnan omistamia ja niitä voidaan kierrättää

6 Asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden kohtuullisen hinnan määrittely

Asian vaatimat selvitykset

Harkittaessa asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden korvaamista tulee päätöksenteossa kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

• hakijan vaikeavammaisuus erityisesti itsenäisen asunnossa suoriutumisen kannalta
• tosiasiallinen tarve ja käyttötarkoitus: voidaanko käyttää vaihtoehtoisia ratkaisuja, esim. asunnonmuutostyöt, jolloin kohtuullinen korvaus voi määrittyä muutostöistä aiheutuvien kustannusten perusteella
• onko kyseessä hakijan vakituinen asunto
• voidaanko ko. laitteilla / välineillä turvata henkilön itsenäinen selviytyminen asumisessa tavanomaisista elämäntoiminnoista ja onko suunniteltu laite muutoin tarkoituksenmukainen
• onko lähitulevaisuudessa tiedossa muita asiakkaan asumiseen liittyviä suunnitelmia
• ovatko esitetyt kustannukset kohtuullisia.

Kustannusten kohtuullisuus

Korvattavia kohtuullisia kustannuksia arvioitaessa on huomattava, että ~~kunnan~~ korvausvelvollisuuden piiriin kuuluvat ainoastaan välttämättömät vamman tai sairauden aiheuttamasta tarpeesta johtuvat kustannukset.

Arvioitaessa kustannusten kohtuullisuutta tulee ottaa huomioon ja selvittää:

• selvitykset yleisen markkinahinnan muodostumisesta ts. mikä on kulloinkin mahdollinen toteuttamiskelpoinen ratkaisu.
• mikäli tasonvaihtolaitteiden tai muiden kalliiden välineiden kohtuulliset kustannukset tulevat yllä kuvatulla tavalla korvattavaksi, välineet on ensisijaisesti myönnettävä asiakkaan käyttöön, jolloin ne jäävät Helsingin kaupungin omistukseen.
• on aina ensin selvitettävä, onko jossakin vapautunut Helsingin kaupungin omistuksessa jo oleva sopiva väline tai laite.

7 Asunnon muutostöissä noudatettavasta menettelystä

Tarpeen arviointi ja päätöksenteko

Varsinkin asunnon vaihtotilanteissa tulee hakemus perustella selkeästi. Hakemuksesta tulee käydä ilmi paitsi vammasta tai sairaudesta aiheutuva tarve asunnon muutostöihin, myös esim. vammasta tai sairaudesta aiheutuva välttämätön tarve muuttaa nykyisestä asuinpaikasta.

Vammaisen henkilön muuttaessa paikkakunnalta toiselle vastuu asunnon muutostöiden ja asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden korvaamisesta kuuluu pääsääntöisesti ~~lähtökunnalle~~ (hyvinvointialueelle, jolta henkilö muuttaa pois), mikäli vaikeavammainen henkilö ei ilman asunnon muutostöitä pysty muuttamaan toiselle paikkakunnalle. Jos asunnon muutostyöt on mahdollista suorittaa vasta muuton jälkeen, on korvausvastuussa uusi ~~kotikunta~~ (hyvinvointialue).

Muutostöitä ja asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita on järjestettävä vain vaikeavammaisen henkilön vakituiseen asuntoon. Vakituisella asunnolla tarkoitetaan sitä asuntoa, missä henkilö tosiasiallisesti asuu ja yleensä sitä asuntoa, jonka perusteella henkilön kotikunta määräytyy.

Asunnon muutostöitä toteutettaessa vamman aiheuttaman tarpeen arviointiin tarvitaan pääsääntöisesti toimintaterapeutin tai fysioterapeutin lausunto. Tarkoituksenmukaisinta on, että toimintaterapeutti tai fysioterapeutti ja vammaisten sosiaalityön sosiaalityöntekijä tekevät yhdessä kotikäynnin muutostöiden tarkoituksenmukaisuuden varmistamiseksi.

Vammaisten sosiaalityön sosiaalityöntekijä päättää, mitkä ehdotetuista muutostöistä korvataan vammaispalvelulain nojalla ja antaa näistä tiedon ~~sosiaaliviraston~~ (sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen) tilapalvelun ~~rakennusmestarille~~ (Staran työnjohtajalle). ~~Rakennusmestari~~ (Työnjohtaja) pyytää tarvittavat kustannusarviot ja tarjoukset vuosikilpailutuksen perusteella valituilta urakoitsijoilta ja valitsee työn tekijän. ~~Rakennusmestari~~ (työnjohtaja) huolehtii myös muutostöissä mahdollisesti tarvittavat luvat taloyhtiöltä tai asunnon omistajalta.

~~Rakennusmestari~~ (Työnjohtaja) antaa tarvittavat kustannustiedot sosiaalityöntekijälle, joka tekee eritellyn päätöksen asunnon muutostöiden korvaamisesta. Työn luonteesta

johtuen päätöksessä tulee tarvittaessa olla maininta mahdollisista työn aikana ilmenevistä kosteus- tai asbestivaurioista ja siitä, kuka on tällöin korvausvelvollinen. Päätös lähetetään asiakkaalle ja tiedoksi ~~rakennusmestarille~~ (työnjohtajalle). Urakoitsijalle lähetetään maksusitoumus. ~~Rakennusmestari~~ (Työnjohtaja) valvoo työn, suorittaa lopputarkastuksen ja hyväksyy laskun.

Edellä kuvattu prosessi toteutetaan yhteistyössä vaikeavammaisen henkilön kanssa.

8 Hakuaika

Vammaispalveluasetuksen 20 §:n mukaan vaikeavammaiselle henkilölle maksettavaa tukitoimia asunnon muutostöihin tai asuntoon kuuluviin välineisiin ja laitteisiin on haettava kuuden (6) kuukauden kuluessa kustannusten syntymisestä.

Mikäli vaikeavammainen henkilö on ensin itse teettänyt ja maksanut tarvitsemansa asunnon muutostyöt, tulee vammasta aiheutunut välttämätön asunnon muutostyötarve ja kustannusten kohtuullisuus arvioida jälkikäteen. Jos jälkikäteen haettava taloudellinen tuki on kohdistunut muutostöihin asunnon rakenteissa (esim. märkätilat), on asiassa hyvä konsultoida myös sosiaaliviraston tilapalvelun ~~rakennusmestaria~~ (Staran työnjohtajaa).